

Justis- og beredskapsdepartementet

- Avgis digitalt på regjeringen.no

Dommerfullmektigforeningen

Oslo, 5. juni 2016

HØRINGSUTTALELSE – NOU 2016: 24 Ny straffeprosesslov

1. Innledende betraktninger

Det vises til departementets høringsbrev 5. desember 2016 og NOU 2016:24 Ny straffeprosesslov. Norges juristforbund v/Dommerfullmektigforeningen (DFF) vil begrense sin høringsuttalelse til å gjelde punkt 11.4.2.5 i høringsnotatet om dommerfullmektigenes kompetanse.

2. Opphevelse av begrensningen i seksårssaker

Under utvalgets vurderinger og forslag i punkt 4.1.2.5 foreslås en opphevelse av dagens begrensning i dommerfullmektigenes kompetanse i straffeprosessloven § 276 fjerde ledd. I praksis vil dette innebære at dommerfullmektigene kan lede hovedforhandling og avsi dom i alle straffesaker, herunder de mest alvorlige straffesakene med strafferamme over seks år.

DFF er i utgangspunktet positiv til forslaget om å oppheve den absolutte begrensningen, slik at sorenskriver i stedet foretar en konkret vurdering av den enkelte dommerfullmektigs erfaring, kompetanse og egnethet ved tildeling av straffesaker med høy strafferamme. Forslaget gir større fleksibilitet for domstolleder ved fordeling av saker, samt en mulighet for erfarne dommerfullmektiger til å håndtere komplekse og faglig utfordrende saker.

Det er heller ikke slik at saker med høyere strafferamme enn seks år, nødvendigvis er mer komplekse. For eksempel vil en del narkotikasaker hvor kvantum gjør at man befinner seg i straffeloven § 232, fremstå som mindre kompliserte enn saker om grov kroppsskade eller vold i nære relasjoner, som dommerfullmektiger allerede i dag har kompetanse til å behandle. Disse sakstypene stiller allerede større krav til dommerens evne til å ivareta fornærmede og vitner enn en del sakstyper med høyere strafferamme. Videre antas også at de mest alvorlige sakene ofte vil være grundigere etterforsket, bedre forberedt og bedre opplyst enn saker med lavere strafferamme. Hvilken lengde på straffen som tiltalte faktisk risikerer å bli idømt, vil også variere.

Selv om dommerfullmektigordningen tradisjonelt blir ansett som en opplæringsstilling, har de fleste dommerfullmektiger i dag flere års arbeidserfaring før de ansettes i stillingen. Dommerfullmektigforeningen gjennomførte en spørreundersøkelse i 2014, hvor det fremkommer at gjennomsnittsalderen for dommerfullmektiger er 32 år. En av tre jobbet som advokater før de begynte som dommerfullmektig. En del av disse har også erfaring som både forsvarere og aktorer, hvor de også har håndtert alvorlige straffesaker.

I tillegg skal nevnes dommerfullmektig I-ordningen ved Oslo tingrett. Dommerfullmektiger som blir ansatt i disse stillingene har minst to års forutgående erfaring som dommerfullmektig. Disse tildeles også normalt flere typer utfordrende saker, slik som for eksempel større sivile saker, tvunget psykisk helsevern, barnefordelings- og barnevernssaker. DFF antar derfor at mange dommerfullmektiger vil være godt rustet til å håndtere også de mest alvorlige straffesakene.

3. Potensielle negative sider ved forslaget

Selv om DFF støtter den foreslåtte endringen, ønsker vi å peke på enkelte potensielle betenkeligheter ved forslaget.

En innvending av formell karakter er at mange forventer et skille mellom stillingen som dommerfullmektig og stillingen som embetsdommer. At stillingen i dag i liten grad bærer preg av dette – altså at dommerfullmektigene i praksis utfører de samme arbeidsoppgavene som dommere – er ikke i seg selv et argument for å utvide kompetanseområdet ytterligere. I de mest alvorlige straffesakene er det særlig viktig at rettsikkerhetshensyn ivretas, herunder hensynet til tiltalte. Dette er også bakgrunnen for at det gjelder flere prosessuelle særregler for saker med over seks års strafferamme. Hensynet til, og ivaretagelsen av, fornærmede og/eller pårørende i slike saker er også en sentral problemstilling. Slik utvalget peker på, vil dette ofte være saker med mye medieoppmærksomhet. Det er derfor viktig at den foreslåtte endringen ikke medfører en svekkelse av tilliten til domstolene.

En eventuell utvidelse av dommerfullmektigenes kompetanse må også sees i sammenheng med situasjonen i domstolene for øvrig. Dagens tendenser går i retning av knappere ressurser i de fleste domstoler. Det har vært ulike former for tilsetningsstopper siden 2012 og med vedtatt nedbemanning fra desember 2016. Knappe ressurser, herunder dommerressurser, kan medføre at dommerfullmektigene risikerer å bli tildelt flere og større alvorlige straffesaker enn de allerede gjør i dag, som igjen vil medføre en større arbeidsbyrde. Det kan også medføre at den enkelte sorenskriver føler seg "tvunget" til å fordele seksårssaker også til mindre erfarne dommerfullmektiger for å unngå lang saksbehandlingstid. I en medlemsundersøkelse DFF foretok våren 2016 svarte 40 % at de allerede jobbet langt mer enn ordinær arbeidstid. Økt arbeidsmengde kan i verste fall gå ut over kvaliteten på arbeidet, noe som kan få særlig store konsekvenser i domstolen. Dersom fullmektigene også skal håndtere de alvorligste straffesakene, er det nødvendig at det settes av tilstrekkelig med tid og ressurser for dommerfullmektigens forberedelse og gjennomføring, samt eventuelt behov for opplæring av fullmektigen.

Det foregår for tiden flere prosesser med sammenslåing av domstoler, samt en tendens til at flere domstoler får felles ledelse. Der flere domstoler har felles ledelse, i praksis én sorenskriver som pendler mellom flere domstoler, vil denne ha mindre kontakt med den enkelte dommerfullmektig, mens den daglige oppfølgingen av dommerfullmektigen gjerne utføres av en embetsdommer på stedet. Dette har konsekvenser for sorenskrivers kjennskap til fullmektigens faktiske kompetanse og egnethet, og kan skape utfordringer ved praktiseringen av forslaget. Det er en forutsetning for at forslaget skal fungere godt, at den enkelte sorenskriver har god kjennskap til den enkelte dommerfullmektig, slik at den har et tilstrekkelig

grunnlag for å vurdere om dommerfullmektigen bør tildeles saker med strafferamme over seks år.

4. Vurderingsmomenter for tildeling

For å avhjelpe de potensielle negative sidene ved forslaget, mener DFF at det bør kombineres med mekanismer som sørger for at tildelingen av alvorlige straffesaker til dommerfullmektiger skjer på et forsvarlig grunnlag. Forslaget inneholder ingen retningslinjer for tildeling, men overlater vurderingen til den enkelte domstolleders skjønn. Dette gir stor grad av fleksibilitet, men fordrer som nevnt at domstollederen kjenner dommerfullmektigene og foretar en samvittighetsfull vurdering av hvilke saker som kan håndteres av den enkelte dommerfullmektig.

Dersom den foreslåtte lovendringen vedtas, mener DFF at det bør utformes retningslinjer for tildeling av alvorlige straffesaker til dommerfullmektiger. Slike retningslinjer finnes allerede i rundskriv G-46/99 for andre typer saker. Tilsvarende retningslinjer finnes også for påtalemyndigheten hva gjelder oppnevning av politiaktor i seksårssaker, jf. straffeprosessloven § 76 tredje ledd. Vi viser i den forbindelse også til utvalgets vurderinger i punkt 8.4.2.

Aktuelle vurderingsmomenter kan være hvor lenge vedkommende har arbeidet som dommerfullmektig, alder, erfaring, og om vedkommende tidligere har arbeidet som f.eks. aktor eller forsvarer. Det kan også oppstilles en minimums funksjonstid på f.eks. ett år før man tillates å ha saker med strafferamme over seks år. Videre kan det være aktuelt å kategorisere enkelte sakstyper som normalt ikke bør behandles av dommerfullmektig, uten at dette trenger å være noen absolutt begrensning. Andre vurderingsmomenter kan være den aktuelle sakens kompleksitet, antall vitner, om saken har et oversiktlig bevisbilde, varigheten av hovedforhandlingen, om det forventes medieoppmerksomhet osv.

DFF bemerker for øvrig også at lovendringen forutsetter justeringer i gjeldende rundskriv G-46/99.

Med hilsen
Styret i Dommerfullmektigforeningen

Mari Vindedal Strand
Nestleder
-sign-

Eli Husjord
Styremedlem
-sign-